

מורשת צבאית

יוחאי אברהמי

אלה חורבותיו של מפעל תע"ש הנטוש בדרך השלום בתל אביב, שאליו נכנסתי כדי לצלם את התחנה האחרונה במחקר על הפרויקט "עוזי".

בזמן שהות בוויימאר, עירם של גתה והבאוהאוס, נודע לי שעוזיאל גל (ממציא התת-מקלע המפורסם) נולד בה, ושאביו, אריך גלאס, למד בבאוהאוס. היה לי ברור שהנשק ירש את

הגנים של הבאוהאוס, וכך יצאתי למסע ארוך שתחילתו בבית הקטן בוויימאר, המשכו בעשרות מוזיאונים למורשת צבאית בישראל וסופו במפעל תע"ש הנטוש והמזהם שמול ביתי. הפרויקט השלם הוצג בתערוכה במרכז לאמנות עכשווית בתל אביב (פברואר 2010).

צילמתי ראיונות רבים, שכללו שיחות עם בני משפחה ועמיתים ונסובו על הקשר האפשרי בין אמנות לתעשיית הנשק. גיליתי שכמה דמויות מפתח בביוגרפיה של המשפחה ושל קיבוץ יגור (שעוזי ואביו הגיעו אליו במהלך שנות השלושים) הם דמויות מפתח במוזיאונים למורשת צבאית שהתבוננתי בהם בתשוקה ובאימה במשך חודשים ארוכים. ההתבוננות בתצוגות חושפת סימביוזה פתולוגית בין תרבות למיליטריזם ואת הזיהום של האזרחי על ידי הצבאי, ששורשיו במיליציות היהודיות שלפני הקמת המדינה. היא מתגלמת בעשרות מוזיאונים ומרכזי מבקרים קטנים וגדולים – מסלולי תיירות שבין המיינסטרים לאזוטרי בכל רחבי הארץ.

למוזיאון השומר בכפר גלעדי באתי כדי לפגוש את בתיה גיא, שלמדה בילדותה אמנות אצל אריך גלאס וכיום היא מנהלת מוזיאון למורשת צבאית. בזמן הביקור במוזיאון נערכו בו שיפוצים: התפאורות מהדור הישן (הדפסות שחור לבן, בובות מתפוררות, דיוראמות נאיביות) סולקו, ובמקומן הוכנסה תצוגה חדשה, "טכנולוגית-חוייתית" – צו השעה. כמו בהרבה מוזיאונים, גם במשרד הביטחון חושבים שכדי למשוך צעירים צריך אפקטים ש"ידברו אליהם", והתמורות הללו סקרנו אותי. את הביטוי הקיצוני ביותר לתמורות אלה מצאתי בשני מוזיאונים בתל אביב, אחד ביפו והשני ברמת אביב. זה שביפו, מוזיאון בתי האוסף, הוא המחסן האובייקטיבי האולטימטיבי של המורשת הצבאית הישראלית והוא מייצג את התצוגה הישנה: הצטברות של שלל, מסמכים וחפצים אותנטיים, המוצגים לפי נושאים כמו נשק קל, שרי ביטחון ורמטכ"לים, טנקים, חיל קשר ועוד. חוסר האחידות מציג בפנינו את התצוגה עצמה יותר מאשר את מה שהיא מציגה: ויטרינות משנות החמישים ניצבות לצד ויטרינות משנות השמונים. כך גם התצוגה האור-קולית. ציוד שמתקלקל אינו מוסר, ולצדו מותקן ציוד חדש. האסתטיקה שמחוץ לביטנים מזכירה מאוד אסתטיקה של בסיס צבאי: חבלול שרשראות ברזל שחוצץ בין השביל למוצגים, גרוטאות צבועות בסופרלק ואסמבלאז'ים של מסגר חובב מתפקדים כפסלים.

ביתן שרי הביטחון והרמטכ"לים הוא צבעוני ביותר. בביתן מוקדש לכל בעל תפקיד חלל שבו מוצגים האותות, המתנות, התצלומים וכל דבר אחר שהיה בלשכתו ובביתו במסגרת מילוי תפקידו. האגף של משה דיין הוא הסגוני ביותר, בשל התקופה הסוערת שבה כיהן ובשל קשריו עם שבטים אפריקאיים ובדוויים שסיפקו לו תשורות שונות: מסכות, אריגים, כדי נוי ושאר שכיות חמדה. אלה מוצגים לצד ציורי שמן ובהם דיוקנאות ותצלומים רבים של דיין כלוחם וכמדינאי. משה ארנס, לעומתו, מסתפק בקיטון קטן, אפרורי משהו, שהאובייקט הסגוני ביותר בו הוא דגם סדוק של מטוס הלבאי העתידני שנקבר עוד בטרם יוצר.

בביתן זה, כמו באחרים, יש פחד ריק. כמו באתרי קבורה מצריים או בקתדרלות רומנסקיות, הקירות דחוסים. כשנגמרים המוצגים הרלבנטיים לנושא נכנסים מוצגים לא רלבנטיים או מפוברקים, רפרודוקציות מוגדלות וקישוטים שונים דוגמת סמל הפלמ"ח המורכב מגרוטאות של רובים או מתנות של בעלי עניין.

בצד השני של העיר נמצא מוזיאון הפלמ"ח – הפלא הטכנולוגי בצפון תל אביב. במוזיאון הזה אין מוצגים אותנטיים. הכול רפליקות, סימולציות וסרטים מבוימים.

המבנה המרשים של האדריכל צבי הקר משמש כהסוואה לחוויה האור-קולית שמתרחשת מתחתיו. המבקרים נדרשים לתאם ביקורים בקבוצות, ואלו מובלות אחת אחרי השנייה במבוך מתוזמן שמספר את סיפורה של קבוצת נערים ונערות שמכירים, מתאהבים, נלחמים, נהרגים ומנצחים. לכל קבוצת מבקרים מוצמד מדריך, חייל/ת בדרך כלל, שתפקידה להכניס את הקבוצה לחדר, לסגור את הדלת, להפעיל את החיזיון, ובסופו לפתוח את הדלת הבאה ולהאיץ בקהל כדי לפנות מקום לקבוצה הבאה בתור. דרך הקרנות וידיאו, במות נעות, סאונד, תאורה ותפאורות מתחלפות, הקהל מלווה את מסע חבורת הצעירים בעודו מתחכך בחשיכה בסלעים, בגדרות תיל ובמשוריינים מפלסטיק. גולת הכותרת של המוזיאון היא ה"מיצג" שבו מומחשת מלחמת העצמאות. היציע עגול ובעל מערכת פניאומטית שמניעה את הצופים במעגל. סביבם מוצגות בו זמנית שלוש הקרנות וידיאו: המופע המרכזי, ועוד כמה הקרנות על רשתות שחורות, שמתחלפות מדי פעם בתאורה על פסלי גבס לבנים שמאחורי הרשתות. גיבוב האפקטים הבולמי מעצים את מגבלות הטכנולוגיה. א"ש הלילה ברכבת השדים הופך למלחמה ספקטולרית.

ההבדל בין שני המוזיאונים הללו, הוויתור על מוצגים לטובת חוויה, הוא תוצאה של מלחמות יוקרה בין ותיקי המיליציות של טרום המדינה ושל "צה"ל בתחילתו, המפעילים כוחות כבירים כדי להנציח את עצמם לפני לכתם. כך צצו בשנים האחרונות מוזיאונים "חדשים" בתקציבים

גדולים. נוצרה תחרות בין המיליציות השונות ובין הזירה המרתקת ששייכת בעיקר למחתרות שלפני קום המדינה, וממחישה את קעקוע מצב החירום התמידי שבו אנו חיים. ותיקי הפלמ"ח המיוחסים, ששכנו זה לצד זה באוהלי סיירים בשנות השלושים והארבעים, דרים כיום זה לצד זה בבית אבות יוקרתי ברמת השרון, ומנהלים משם את תעשיית ההנצחה.

תצוגות רבות מנסות לייצר הזדהות עם הצופה, ולא במובן הבנאלי של המילה. רני אורן, מנהל מוזיאון מכון אילון גבעת הקיבוצים, שהוקם ב-1985 ונמצא על גבעה בלב פארק המדע בין רחובות לנס ציונה, השליט במוזיאון שלו מערכת שלמה שתפקידה ליצור הזדהות כזו. המוזיאון הוא תלוי-אתר ומשחזר מפעל תת-קרקעי לייצור קליעים שפעל בחשאי במקום בשנות הארבעים. חוויית הביקור כוללת משחק מקדים בדמות סרטון תזויתי, בילד-אפ חסמבאי של מציאת הכניסה לסליק, ספקטקל של מפעל ומדריך שמותאם לפרופיל הקבוצה שהוא מדריך ופועל בהתאם. הכניסה היא בקבוצות מוזמנות מראש, ומדריכה צעירה דוברת אנגלית טובה יחסית תדריך את הקבוצה שאליה הצטרפנו, המורכבת מבני נוער יהודים מארצות הברית. רני ידריך קבוצות של שועלי קרבות, כדי שיוכל לשאלותיהם הנוקבות.

אחרי סרט קצר (שגרסתו התקצרה פעמיים בעשר השנים האחרונות, מ-45 דקות מייגעות

לשבע דקות תזויתיות) אנחנו מגיעים למכבסה. לצד דוד גדול עם ארובה יש גיגיות עם בגדים שהתיישנו רע והם מזכירים תצוגות של ערימות בגדי אסירים ונרצחים. על המדף סבונים. בתוך התצוגה שתי דמויות דו-ממדיות. אחת מהן נראית כסוחטת מגבת לכיור, לראשה מטפחת, והיא ממוקמת על רקע הסבונים ומטף הכיבוי. המדריכה מסבירה שזו שרה'לה, שזה עתה הגיע ממחנות הריכוז. היא עובדת במכבסה ואינה שותפה לסוד המפעל שמתחתיה. שרה'לה עומדת במרכזה של דילמה מוסרית: מה יקרה אם תדע על הסוד, אם יוודע לה שהיא מסתירה תחתיה מפעל קליעים גדול? המדריכה מפנה את השאלה לנערים. התשובה הראשונה היא "They will kill her".

במחבוא התת-קרקעי שבו שכן המפעל נמצא אולם מלבני ארוך. לחיצה על כפתור מפעילה מוט תמסורת, וזה מפעיל את המכונות שחודשו לתצוגה. החוויה מכנית ורבת-עוצמה; זמנים מודרניים.

לחצו כדי לראות את הסרט: <http://vimeo.com/30847090>

בשיחה המקדימה ציין רני אורן שהדיבור בהדרכות הוא היסטורי ונקי מפוליטיקה עכשווית. באולם המכונות המדריכה חשבה אחרת. היא שאלה את בני הנוער האמריקאים מהם ההבדלים בין האירועים ההיסטוריים שקרו במקום ובין האירועים במגהרות ברצועת עזה. הנערים ענו מיד שאין שום הבדל.

דוגמה נוספת ליצירת הזדהות של הצופה נמצאת במוזיאון ג'זערה שבבסיס גדנ"ע ביערות מנשה. המוזיאון פלש לוילה שהיתה שייכת למשפחת צלאח מחיפה, וממוקמת בראש גבעה במקום שבו שכן הכפר הפלסטיני ג'זערה. התקופה המתוארת במוזיאון היא השנים 1938-1948. תריס גלילה מפח נפתח ומגלה חדר גדול למדי ובו שלושה טורים של דחלילים-בובות לבושים מדים אותנטיים. המדים נראים כבגדי פועלים והסיטואציה מזכירה את סצינת הכניסה למפעל ב"מטרופוליס" של פריץ לאנג. קבוצת המבקרים נכנסת ונעמדת בין בובות הלוחמים שכוללות טיפוסים שונים. המדריך מנסה לאפיין כל חייל: זה הגיע מהמחנות, זה צבר, זאת אישה, זה תימני – אבל הדמויות אחידות וכולן מצופות שרף אפוקסי כדי לשמר את הבגדים הישנים ואת השיער. התריס נסגר. בתום הצגת הגיבורים שניצבים בטור מתבקש הקהל לעמוד בין הדמויות ולהמתין, ואז קורה הדבר הבא:

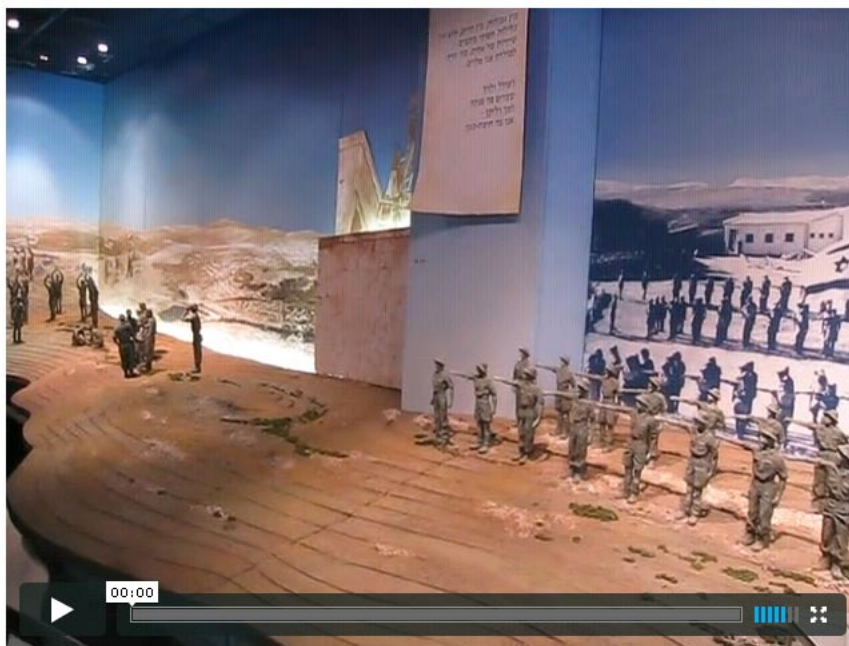
לחצו כדי לראות את הסרט: <http://vimeo.com/30847901>

ההזדהות עם הלוחמים מקבלת חיזוק במסדרון הקומה העליונה, שבה תלוי הקושאן המעיד על רכישה כדת וכדין של אדמות ג'זערה שתושביו עברו לכפרים שכנים. ואולם החיזוק נחלש מעט כשהמדריכה מספרת שכל תושבי הכפרים השכנים גורשו, "כידוע", במלחמת 1948.

מוזיאון ג'זערה הוא דוגמה לאופן שבו המוזיאונים מקיימים זיקה לספציפיות של המקום, דהיינו עם העבר ההיסטורי המונצח. הדבר הבולט לעין, עוד לפני הכניסה למוזיאון, הוא סגירתם של חלונות הקומה השנייה במחיצות גבס. זוהי הדוגמה הבולטת ביותר של ההסתגרות המוזיאלית ושל המבט הפונה פנימה במקום החוצה. במקום כזה, בבניין שקומתו העליונה מאפשרת מבט

רחב על האזור (כולל על מיקומי הקרבות שבו) מתבקשת תצפית, אולם מעצבי המוזיאון, כמו במוזיאונים אחרים, חושבים אחרת. הטענה היא שלצרכים אור-קוליים (כלומר כדי ליצור חושך) החלונות נסגרו. לסגירת החלונות לצורך המחשת סיפור אפשר לקרוא "מכחישנות מקום", אינסייד-אאוט ומבט פנימה. המבט החוצה נראה כך:

לחצו כדי לראות את הסרט: <http://vimeo.com/30851305>

גם בית האצ"ל גידי שבגן צ'ארלס קלור הוא מבנה כזה – חורבתיות רומנטית שמסתכלת פנימה במקום החוצה.

ההופעה האזוטרית ביותר של תצוגה במוזיאוני מורשת נמצאת במל"מ ובמרכז המידע למודיעין ולטרור – מופע האימים של המורשת הצבאית הישראלית.

במקום שני מוזיאונים – המוזיאון למורשת חיל המודיעין, שהוקם בשנות השמונים, ומרכז המידע למודיעין ולטרור שהוקם בזכות שלל שנאסף במסגרת "מבצע חומת מגן". אפשר להסתכל על שני המוזיאונים כעל מוזיאון חי – מרכז המידע לטרור, ומוזיאון מת – המוזיאון למורשת המודיעין. תצוגתו מיושנת גם מבחינת מושאי התצוגה (כתבי סתרים ויוני דואר) והן מבחינת דרכי התצוגה (תחזוקה מוזנחת). הוא בנוי כמבוך המכתיב את התנהלות הצופה ולא מאפשר דרכי תנועה שונות. מעקות מקבילים מובילים את המבקרים בכיוון אחד בלבד, ובדומה למעבר גבול (או למסלול הפרות במכון חליבה), אין להם שום אפשרות לחזור אחורנית. בתווך תלוי המזל"ט הראשון של צה"ל. כנפיו, זנבו, חרטמו וגלגליו – כל חלק פולש לאגף אחר של המוזיאון והוא נראה לכוד.

התצוגה מחולקת לשני מפלסים: מדף מעל למסלול ההליכה וקומת פרטר למרגלותיו. על המדפים נחשפות פרשיות ריגול מהשנים הראשונות של המדינה ועד סוף שנות השבעים. אין בו זכר לעידן הדיגיטלי.

קומת ה"פרטר" מתפקדת גם כשוחה, תעלת לוחמים וסוכנים המגולמים על ידי דחלילים. יש ניסיון ליצור מראה דיוראמי, היינו דמות

ורקע. שני עקרונות אלה, האילוויוניסטי מלמטה והתיעודי מגובה העיניים, מופרים מדי פעם. בשוחות, מאחורי הדמויות, מופיעים תצלומים, רפרודוקציות, שמפירים את אשליית העומק

ואת התיאטרליות. חלק מתמונות הרקע הן תמונות אווירה – עיר מזרח תיכונית, שוק, מעוזים ושוחות (שוחה בתוך שוחה). בפניה אחת מוטלת טלוויזיה צבעונית ווידיאו-טייפ מונח עליה. הם יצאו מכלל שימוש ואינם משדרים דבר. למעשה הם מוצגים המייצגים את המוזיאון ולא את חיל המודיעין – הצגה בתוך הצגה. פעם, בשנות השמונים, היתה כאן תצוגה כזאת וכזאת, וכיום מוצגים העזרים שלה, רובצים כאן למטה, שווים בן שווים, בין שאר המוצגים האחרים.

המסלול המעגלי במוזיאון משתקף בתרשים זרימה הנקרא מנגל המודיעין.

לעומת המוזיאון המת השוכן במבנה שתוכנן בעבורו, המוזיאון החי ממוקם בשני חדרים בעליית הגג של המרכז לחקר הטרור. לדברי מנהלת המרכז, הקמתו היא תוצאה של הצורך בתעמולת נגד, כלומר בשימוש בחומרי הסתה מקוריים של האויב כדי

להראות את המפלצתי והאכזרי שבו. המשפט המשכנע "אין להם אלוהים" עולה פעמים רבות במהלך הסיור, שבו ניכר שגם כאן אין אלוהים.

המוזיאון מבוסס בעיקרו על שלל רב שנאסף בערים ובכפרים פלסטיניים, ביזה שאין בה תועלת אישית אך גם לא תועלת מבצעית מודיעינית. מייסד המוזיאון הזמין את הנגר לפני שהזמין את המעצבת, וריהט את החדרים בוויטרינות הניצבות אל כל הקירות. לחדרים מוביל גרם מדרגות צר, מחופה בסככה קמרונית עשויה

ברזנט, ועליו הדפס הנראה כמו להבות. בקצה המנהרה מכונת עשן: גוף פלסטיק שחור וגדול המכוון ישירות למבקר. הוא מנותק מהחשמל כבר חודשים, שכן העשן הסמיך הפך את הביקור בחדרי התצוגה לבלתי נסבל.

מורשת צבאית יוחאי אברהמי

בשני החללים מתקיימות תצוגות בנושאי הסתה וחינוך לטרור, ייצור אמצעי לחימה, מפות, הברחת אמצעי לחימה, מחבלים מתאבדים ופיגועי התופת שביצעו, אנטישמיות בעולם הערבי, ארגוני הטרור, אש"ף, הג'יהאד האסלאמי ופלגים פלסטיניים שונים. בתצוגת אומנות (craft) של אסירים פלסטינים בבתי כלא בישראל המעצבת מביעה את הזדהותה עם האסירים כשהיא מגדרת את היצירות בגדר תיל דוקרני, משל מדובר בתפאורה ליום השואה או לדוכן של אמנסטי. בפנית הג'יהאד האסלאמי מוצגת מצית עשויה יציקת ברונזה ובה מגדלי התאומים ודיוקנו של בן לאדן. קרוב משפחה צעיר של מנהלת המרכז קנה אותה בבסטה בתאילנד.

המוצג השאפתני ביותר הוא מיצב עלוב המוקדש לטילים שנורו מעזה על יישובי ה"עוטף": שולחן רחב בגובה הברכיים ועליו הדפס תצלום אוויר של עזה והיישובים הסמוכים לה. על גבי התצלום גרפיקה המתארת את טווח הטילים, ומעל לשולחן תלוי מובייל של טילים שנפלו ונאספו. בגלל תחזוקה לקויה הם מטפטפים שמן על היישובים הציוניים: חלקם פגיעות מדויקות, כמו בחדר האוכל בקיבוץ ניצני עוז, וחלקם ללא נפגעים, כמו בשדה פתוח ליד נתיבות.

בחזרה לעוזי

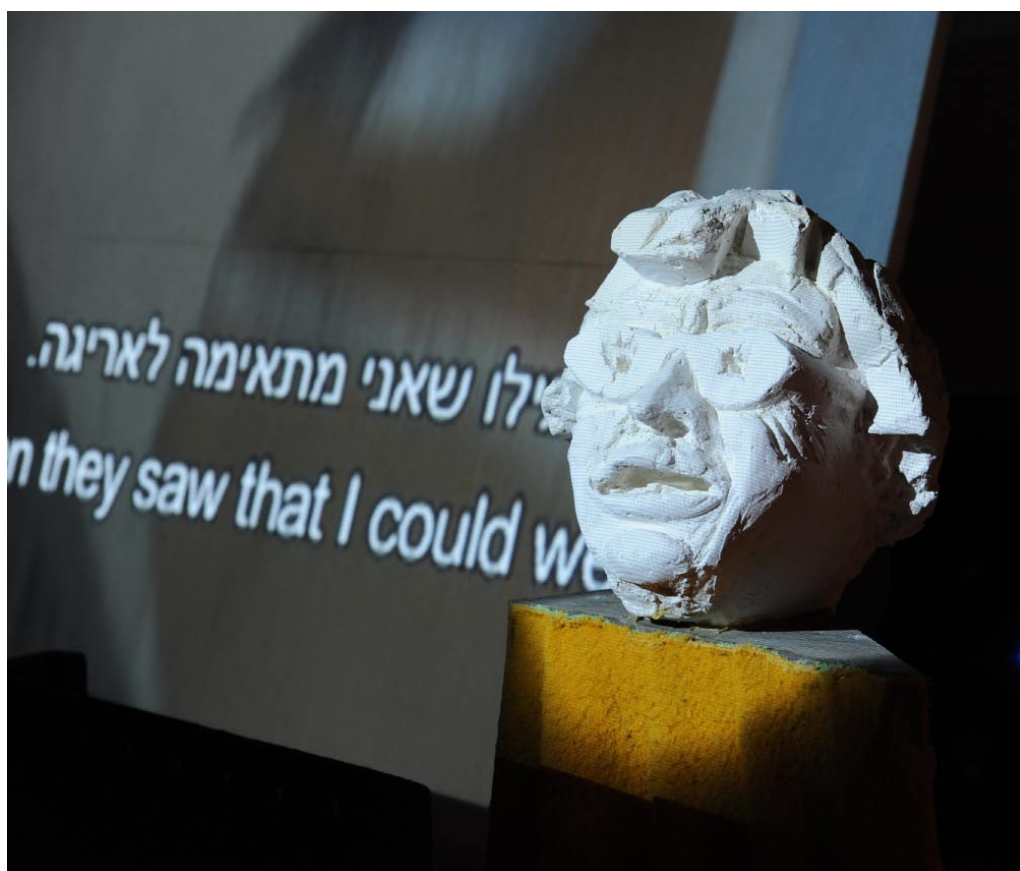
במהלך העבודה על "עוזי" מצאתי אי-הסכמות באשר לקשר ההיסטורי בין האמנות לתעשייה הצבאית. לדוגמה, רבים מוותרים קיבוץ יגור ובני משפחה דיווחו שאביו של עוזי, אותו אמן וצלם אוויר לשעבר בצבא הפרוסי, אימן את ההגנה כיצד לצלם תצלומי אוויר של כפרים פלסטיניים במסגרת פרויקט תיקי כפרים, ואילו אחרים טענו שלא היה ולא נברא. זאת ועוד, אריך גלאס היה ריאקציונר ביחס לבאוהאוס, ואחרי שסיים את לימודיו עסק בתחריטים עדינים שמבוססים על התבוננות בטבע, הושפעו מהרנסנס הגרמני והיו חפים ממודרניזם. למרות זאת, הכוח של הצגת ממצאים "אותנטיים" שתפקדו כשכנוע עצמי של המבקרים ושל המציגים חיזקו את החלטתי להשתמש בהם בתערוכתי. כל המוצגים נלקחו ממפעל תע"ש הנטוש שבו פותח ויוצר העוזי ונמצא מול ביתי. במפעל נותרו חורבות של מבנים, בהן שאריות שונות ומשונות שאספתי, והן כמעט כל החומר שמוצב בתערוכה: ריהוט, מחיצות, מכשירי טלפון, חלקי נשק ועוד. הקסם המבולבל של עדויות הוטרנים מצא לו סימוכין בחפצים מהמפעל.

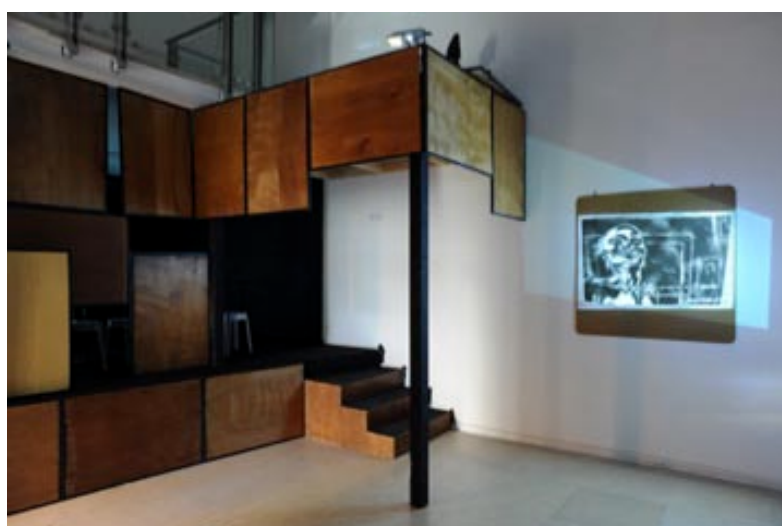
באמצעות העבודה עם הווידיאו והחפצים ניסיתי לבוא חשבון עם האילוסטרציה, כגולם הקם על יוצרו. יש כאן "סיפור טוב", אבל התצוגה גונבת את ההצגה. חפצים שאספתי מהמפעל כערויות קיבלו תוקף בקול-על (Voice Over) של המרואיין, ומנגד – הדברים שאמר שלחו אותי לחפש חפצים בדיעבד.

היחסים בין אמנות לצבא הם לב העניין. הסיפור התחיל בצלם אוויר מודיעיני (אריך גלאס, אבא של עוזי) שלמד אמנות, ובבנו (עוזיאל גל) שהמציא תת-מקלע. המשכו בהסתעפויות שעוברות בבתי ספר לאמנות מודרנית ובבתי ספר מקצועיים. חילקתי את התערוכה לחמש תצוגות אור-קוליות, שייצגו חמש מחלקות מקצועיות: בחלל הכניסה המחלקות אריגה, ארכיטקטורה, הדפס והמחלקה לעבודות מתכת, ובמרפסת הממוקמת מעל קומת הגלריה נמצאת המחלקה לצילום. ממחלקה זו ניתן לראות את כל המחלקות שבקומת הכניסה, למעט המחלקה לעבודות מתכת, שמתפקדת כסליק של התערוכה.

במחלקה לאריגה, עובדות מפעל אריגה בקיבוץ יגור מספרות על שטיחים שעיצבו בדוגמאות באוהאוס ועל חלקי נשק שהבריחו בבגדיהן; המחלקה לארכיטקטורה מספרת סיפור אפי על תולדות המשפחה דרך בתים ומבני ציבור; במחלקה להדפס סרטון על קריירה מורבידית של אמן שנאלץ להגר מגרמניה לכאן; במחלקה לעבודות מתכת כמה הקרנות, ביניהן מבט על העבודה הפרקטית על עיצוב וייצור של נשק ותהייה על הקשר לאמנות, ואפשר לצותת להן ממכשירי טלפון. בקומה למעלה, במחלקה לצילום, פסל גדול של נשר עם ראש אדם אוהז מקרן וידיאו ומקרין דימויים על המרפסת: עיון בתצלומי אוויר של כפרים פלסטיניים שגלאס כביכול צילם. בפסקול נשמעות ספקות המערערים על העליונות האווירית של התערוכה.

מורשת צבאית יוחאי אברהמי

המוזיאון למורשת צבאית אינו שונה במהותו מכל עיסוק אחר במורשת צבאית, אך הוא מחדד מאפיינים מסוימים בעיסוק זה. מורשת צבאית היא חינוך שנשען על אירועים היסטוריים, ומטרתו לגזור מאירועי העבר את הפעולות שיש לנקוט בהווה ובעתיד. תצוגה של מורשת כזו דורשת נרטיב סדור, לכיד וחד-ערכי. אולם בפועל, בין אם מדובר בתצוגה מרושלת ועלובה ובין אם בתצוגה מושכלת ועתירת טכנולוגיה, ניכרים בה עד מהרה מאבקים וסתירות שמפרקים את הלכידות שלה. העבודה על תצוגת מורשת מלווה תמיד במאבקי ירושה ומלחמות בין ותיקי מחתרות, שהמשכן בכוחות הפוליטיים הפועלים כיום, מאבקים הניכרים גם בנרטיב המוצג. בנוסף צפות ועולות רוחות הרפאים של מה שמוסתר מאחורי המוצג, בין אם במבט הפונה פנימה לתוך המבנה במקום מבט הפונה החוצה, ובין אם במסמכים שנותנים תוקף לצדקת הדרך ולהלבנת מעשי הרוע. אלו מאבקים בין הניסיון להציג את המורשת הצבאית כנקייה וסדורה, ובין העובדה שמלחמה זה דבר נורא.

